

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ ЛАЗЕЩИЯТ ПРОФЕСОР

Превод от английски: Милена Попова, —

chitanka.info

Холмс открай време е настоявал да публикувам необикновените факти, свързани с професор Пресбъри, за да разпръсна веднъж завинаги отвратителните слухове, които преди двайсетина години разбуниха университета и отекнаха в научните среди в Лондон. Съществуваха обаче някои пречки и истинската история на този любопитен случай остана погребана в металната кутия, която съхранява толкова много записки за приключенията на моя приятел. И ето че най-сетне получихме разрешение да разясним подробностите по един от последните случаи, които Холмс разплете, преди да се оттегли. Но дори и сега са наложителни съдържаност и дискретност, когато нещата се излагат пред читателите.

Една съботна вечер в началото на септември 1902 година получих характерна лаконична бележка от Холмс:

Ела веднага, ако можеш. Ако не можеш — пак ела.

Ш. Х.

Отношенията ни в онези отдавнашни дни бяха странни. Той беше човек на строгите и неизменни навици и аз се бях превърнал в един от тях. Приличах на цигулката, евтиния тютюн, старата черна лула, справочниците, а може би и на други, по-малко простими навици. Когато работеше по някой случай и имаше нужда от другар, на чието самообладание да разчита, ролята ми бе очевидна. Но бях полезен и с друго. Изпълнявах ролята на точило за неговия ум, стимулирах го. Той обичаше да мисли на глас в мое присъствие. Трудно може да се каже, че забележките му бяха отправени към мен, много от тях със същото основание можеше да са предназначени за кревата му например, но независимо от това навикът ми да посочвам различни факти и да вмятам забележки му бе от полза. Дори да го дразнех с определена методическа мудност на ума, това само правеше хрумванията и прозренията му още по-живи и внезапни. Такава бе скромната ми роля в нашия съюз.

Когато пристигнах на улица „Бейкър“, го заварих сгушен в креслото със свити колене, захапал лулата и смръщил вежди в размисъл. Видно бе, че е посред някаква мъчна загадка. Покани ме с жест да седна в старото кресло, но в продължение на половин час с

нищо друго не показва, че съзнава присъствието ми. После се сепна, сякаш се опомни от замислеността си, и с обичайната си чудата усмивка отново ме приветства в квартирата, която някога бе и мой дом.

— Надявам се, че ще ме извиниш за малката разсеяност, скъпи Уотсън — каза той. — През последното денонощие се запознах с някои любопитни факти, които на свой ред породиха други размишления от по-общ характер. Сериозно се замислям да напиша малка монография за използването на кучета в детективската работа.

— Но, Холмс, това вече е изследвано. Копои, хрътки...

— Не, не, Уотсън, тази страна от въпроса, разбира се, е очевидна. Но има и друга, далеч не толкова явна. Вероятно си спомняш, че в случая, който ти с присъщата си склонност към сензационната свърза с червените букове, успях, наблюдавайки поведението на детето, да направя заключения за престъпните навици на изключително благопристойния и уважаван баща.

— Да, спомням си добре.

— Веригата на разсъжденията ми по отношение на кучетата е аналогична. Кучето отразява живота в семейството. Кога си виждал игриво куче в тъжно семейство или пък унило куче в щастливо семейство? Кучетата на злонамерените хора също се зъбят, опасните хора имат опасни кучета. И случайните им настроения по всяка вероятност отразяват настроенията на господарите им.

Поклатих глава.

— Е, това е леко пресилено.

Той напълни отново лулата си и седна, без да обърне внимание на забележката ми.

— Практическото приложение на думите ми е свързано със загадката, която разследвам. Нали разбираш, кълбото е доста заплетено и аз търся някаква свободна нишка. А една от тях се крие във въпроса: „Защо Рой, вярното куче на професор Пресбъри, налита да го хапе?“

Облегнах се леко разочарован в креслото. Заради подобен банален въпрос ли трябваше да зарежа работата си? Холмс ме погледна.

— Добрият стар Уотсън! — каза той. — Така и не се научи, че най-сериозните въпроси могат да зависят от дреболиите. Не е ли странно на пръв поглед, че уравновесен възрастен учен... Разбира се,

чувал си за Пресбъри, прочутия физиолог от Камфорд... Та не е ли странно, че подобен човек, който е имал вярно куче, изведнъж е бил нападан от него на два пъти? Какви заключения си правиш?

— Кучето е болно.

— Е, това предположение заслужава внимание. Но кучето не напада никого друго, а и проявява враждебност към господаря си само в особени случаи. Странно, Уотсън, много странно. Хм, младият господин Бенет е подранил, ако звъни той. Надявах се, преди да дойде, да успее да си побъбря по-дълго с теб.

По стълбите се чува забързани стъпки, почука се рязко и след миг се появи новият ни клиент. Беше висок напет трийсетинагодишен млад мъж, облечен елегантно, но в поведението му имаше нещо, което напомняше по-скоро свенливостта на студент, отколкото хладнокръвието на светски мъж. Той се здрависа с Холмс и ме погледна леко изненадан.

— Въпросът е много деликатен, господин Холмс — каза. — Не забравяйте какви са отношенията ми с професор Пресбъри както в лично, така и в професионално отношение. Наистина нямам право да говоря в присъствието на трето лице.

— Не се притеснявайте, господин Бенет. Доктор Уотсън е самата дискретност, а ви уверявам, че това е случай, в който най-вероятно ще имам нужда от помощ.

— Както обичате, господин Холмс. Сигурен съм, че ще разберете моята съдържаност по въпроса.

— Трябва да знаеш, Уотсън, че господин Тревър Бенет е асистент на големия учен, живее в дома му и е сгоден за единствената му дъщеря. Не можем да не се съгласим, че професорът има пълно доверие в неговата лоялност и преданост. Но те могат да се докажат най-добре, ако направим необходимото, за да изясним странната загадка.

— Надявам се, господин Холмс. Това е единствената ми цел. Запознат ли е доктор Уотсън с положението?

— Нямах време да му обясня.

— Тогава може би е най-добре, преди да ви съобщя за някои нови събития, да повторим основните факти.

— Аз ще го сторя — каза Холмс, — за да се уверите, че съм схванал събитията в точния им ред. Професорът, Уотсън, е известен в

цяла Европа. Животът му е бил отдаден на науката. Никакъв скандал не е свързан с него. Вдовец е, има една дъщеря, Едит. Доколкото разбирам, е човек с мъжествен и уверен, може да се каже дори — войнствен, характер. Така са стояли нещата допреди няколко месеца. Тогава ходът на живота му се е нарушил. Той е на шейсет и една години, но се е сгодил за дъщерята на професор Морфи, негов колега в катедрата по сравнителна анатомия. Доколкото разбрах, не става дума за трезвото ухажване на улегнал човек, а по-скоро за страстно обезумяване, характерно за младостта. Професорът направо горял от страст. Дамата, Алис Морфи, е изключително красива и умна, затова увлечението на професора е напълно разбираемо. И въпреки това той не срещнал пълно одобрение у семейството си.

— Сметнахме, че увлечението му е твърде крайно — каза гостът ни.

— Точно така. Крайно и малко неестествено. Но професор Пресбъри е богат и бащата не предявил никакви възражения. Дъщерята обаче не мислела така, вече имало неколцина други кандидати за ръката ѝ, които, макар и не толкова приемливи от практична гледна точка, били на далеч по-подходяща възраст. И все пак девойката май харесвала професор Пресбъри въпреки странностите му. Единствената пречка била възрастта. Горедолу по същото време една загадка неочаквано хвърлила сянка върху обичайната рутина на професорския живот. Той направил нещо, което не бил вършил дотогава. Заминал, без да съобщи къде отива. Няколко дни, а когато се върнал, изглеждал изморен от пътуването. Не обелил и дума къде е ходил, въпреки че по принцип бил открит човек. По една случайност обаче клиентът ни господин Бенет получил писмо от свой състудент в Прага, който бил много радостен да види там професор Пресбъри, макар че не бил успял да говори с него. Само благодарение на това близките му научили къде е бил. Ето че стигаме до същността. От този момент нататък у професора настъпила странна промяна. Той станал прикрит и потаен. Хората около него постоянно имали чувството, че вече не човекът, когото познавали, че някаква сянка е помрачила прекрасните му качества. Това не се отнасяло до интелекта му. Лекциите му били все така блестящи. Но в него се появило нещо ново, зловещо и неочаквано. Преданата му дъщеря неведнъж се опитвала да възобнови предишните отношения и да

проникне зад маската, която сякаш си бил сложил. Доколкото разбрах, вие също, сър, сте правили такива опити — но всичко било напразно. А сега, господин Бенет, разкажете ни лично за случката с писмата.

— Трябва да ви кажа, доктор Уотсън, че професорът няма тайни от мен. Едва ли щеше да ми се доверява повече, ако му бях син или брат. Изпълнявах ролята на негов секретар, приемах всички документи, изпратени до него, отварях и сортирах писмата му. Скоро след връщането му всичко се промени. Каза ми, че очаква някакви писма от Лондон, които ще са белязани с кръстче под марката. Тях трябваше да отделям и да ги оставям лично за него. Наистина няколко такива писма минаха през ръцете ми, имаха споменатия белег и адресът бе надраскан с нечетлив почерк. Ако изобщо им е отговарял, отговорите не минаха през мен или през кошничката за писма, в която се събира обичайната ни кореспонденция.

— Не забравяйте кутията — вметна Холмс.

— О, да, кутията. От пътуването си професорът се върна с дървена кутийка. Само по това личеше, че е ходил в Европа — една от характерните дреболии, които обикновено свързваме с Германия. Остави я в шкафа с инструментите. Веднъж, докато търсех дрен, вдигнах кутийката. За мое учудване той много се ядоса и ме порица твърде сурово за любопитството ми. Подобно нещо не се бе случвало и аз се почувствах засегнат. Опитах да му обясня, че съм докоснал кутията съвсем неволно, но цялата вечер усещах, че ме гледа накриво и случката продължава да го гнети — господин Бенет извади от джоба си малък дневник и добави. — Било е на 2 юли.

— Вие сте превъзходен свидетел — отбеляза Холмс. — Вероятно ще ми потрѣбват някои от датите, които сте отбелязали.

— Този метод научих редом с още много неща от великия си учител. От мига, в който забелязах странното му поведение, разбрах, че е мой дълг да изследвам случая. Затова тук съм записал, че същия ден, 2 юли, Рой нападна професора в коридора, когато той излезе от кабинета си. Почти същото се разигра на 11 юли и както съм отбелязал по-късно — и на 20 юли. След това се наложи да го изпъдим в конюшнята. Той беше дружелюбно привързано животно... Но се опасявам, че ви отегчавам.

Господин Бенет каза последните си думи укорително, защото ясно пролича, че Холмс не го слуша. Лицето му бе застинало, а очите

му се вираха унесено в тавана. С известни усилия той се опомни.

— Странно! Изключително странно! — промърмори той. — Тези подробности са нещо ново за мен, господин Бенет. Мисля си, че те съвсем променят същността на нещата, не смятате ли? Но вие споменахте някакви нови събития.

Приветливото открито лице на госта ни помръкна при потискащия спомен.

— Става дума за нещо, което се случи онази вечер — каза той. — Към два часа през нощта не можех да заспя и дочух глух неясен звук откъм коридора. Отворих вратата и надникнах. Спалнята на професора е в края на коридора...

— Това стана на...? — попита Холмс.

Гостът ни явно се подразни от това прекъсване.

— Казах ви, сър, че стана онзи ден, тоест на 4 септември.

Холмс кимна и се усмихна.

— Продължете, ако обичате.

— Той спи в края на коридора и за да стигне до стълбището, трябва да мине пред вратата ми. Преживяването беше наистина ужасно, господин Холмс. Имам се за човек, който не губи лесно самообладание, но гледката ме потресе. В коридора беше съвсем тъмно, с изключение на лъча светлина, който влизаше през единствения прозорец по средата. Видях, че по коридора приближава тъмна приведена сянка. Внезапно тя попадна под светлината и аз познах професора. Той лазеше, господин Холмс! Не точно на колене, а на крака и длани, с наведена глава. И въпреки всичко явно се придвижваше с лекота. Бях така вцепенен от гледката, че едва когато стигна до вратата ми, бях в състояние да пристъпя и да го попитам дали мога с нещо да му помогна. Отговорът му беше необикновен. Той се изправи рязко, избълва няколко зловни думи, отмина бързо и слезе по стълбите. Изчаках около час, но не се появи отново. Върна се в стаята си чак по светло.

— Е, Уотсън, какво ще кажеш? — попита Холмс с вид на патолог, който показва рядък екземпляр.

— Вероятно лумбаго. Известно е, че при тежък пристъп човек е принуден да върви точно така, а и нищо не поставя характера на по-голямо изпитание.

— Добре, Уотсън! Винаги се грижиш да сме здраво стъпили на земята. Но обяснението с лумбаго май не върши много работа, тъй като е бил в състояние да се изправи.

— Съвсем здрав е — каза Бенет. — От години не съм го виждал толкова силен. Това са фактите, господин Холмс. Не можем да се обърнем към полицията, а сме в пълно недоумение, какво да правим, и имаме странното усещане, че е надвиснала голяма беда. Едит... госпожица Пресбъри е съгласна с мен, че не можем повече да чакаме със скръстени ръце.

— Несъмнено много странен случай. Ти какво мислиш, Уотсън?

— От медицинска гледна точка — казах, — изглежда, това е случай за психиатър. Церебралните процеси у възрастния господин са били разстроени от любовното възпламеняване. Заминал е в чужбина с надеждата да се откъсне от страстта. Писмата и кутията са може би свързани с някакъв друг личен въпрос — вероятно заем или акции, прибрани в кутията.

— А кучето несъмнено не е одобрило финансовата сделка. Не, Уотсън, тук има нещо повече. А сега мога единствено да предложа...

Но така и не разбрахме какво се канеше да предложи Шерлок Холмс, защото в този миг вратата се отвори и в стаята влезе млада дама. При появяването ѝ господин Бенет скочи с възклицание и се спусна да я посрещне с протегнати ръце.

— Едит, скъпа! Не се е случило нищо лошо, нали?

— Реших, че трябва да те последвам. О, Джак, Толкова съм уплашена! Ужасно беше да стоя там сама.

— Господин Холмс, това е младата дама, за която ви говорих, годеницата ми.

— Така и предположихме, нали, Уотсън? — увери го усмихнат Холмс. — Доколкото разбирам, госпожице Пресбъри, случило се е нещо ново и вие сте решили, че трябва да го научим.

Новата ни посетителка — светлокоса красива девойка с типично английска външност, върна усмивката на Холмс и седна до господин Бенет.

— Понеже не заварих господин Бенет в хотела му, реших, че мога тук да го намеря. Той, разбира се, ми каза, че ще потърси съвет от вас. Нищо ли не можете да направите за клетия ми баща, господин Холмс?

— Храня известни надежди, госпожице Пресбъри, но случаят още е неясен. Може би това, което искате да ни съобщите, ще хвърли нова светлина върху него.

— Случи се снощи, господин Холмс. През целия ден се държеше странно. Сигурна съм, че има периоди, за които впоследствие няма никакъв спомен. Живее като в някакъв странен сън. Вчера беше такъв ден. Това не беше баща ми, човекът, с когото живеея. Изглеждаше същият, а всъщност не беше той.

— Разкажете ми какво се случи.

— Събудих се през нощта от яростен лай. Горкият Рой, вързан е до конюшната. Аз спя със заключена врата, защото, както ще потвърди Джак... господин Бенет, всички сме обзети от усещането за надвиснала опасност. Стаята ми е на втория етаж. По една случайност щората на прозореца ми беше вдигната и отвън влизаше ярка лунна светлина. Както си лежах и гледах към прозореца, заслушана в яростния лай, с изумление видях отсреща лицето на баща ми. Едва не умрях от изненада и ужас, господин Холмс. Беше притиснат до стъклото с вдигната ръка, сякаш за да отвори прозореца. Ако беше го сторил, сигурно щях да се побъркам. Не беше илюзия, господин Холмс, не си мислете така. Лежах вцепенена и гледах лицето му двайсетина секунди. После то изчезна, но аз не можех, просто не можех да стана и да погледна след него. Лежах смръзнала и треперих до сутринта. На закуска той се държа рязко и сурово и с нищо не намекна за среднощното приключение. Аз също си замълчах, но това ме накара да дойда в Лондон — и ето ме тук.

Холмс изглеждаше крайно изненадан от разказа на госпожица Пресбъри.

— Мило момиче, казвате, че стаята ви е на втория етаж. Има ли в градината дълга стълба?

— Не, господин Холмс, и това е най-чудното. Няма как да се стигне до прозореца — и все пак той беше там.

— Датата е била 4 септември — каза Холмс. — Това доста усложнява нещата.

Беше ред на младата дама да се учуди.

— За втори път споменавате датата, господин Холмс — каза Бенет. — Има ли това някаква връзка със случая?

— Възможно е, твърде е възможно и все пак засега не разполагаме с всички факти.

— Може би допускате някаква връзка между умопомрачението и фазите на Луната?

— Не, не е това. Мисля за съвсем друго. Дали ще можете да ми оставите бележника си, за да сверя датите. А сега, Уотсън, смятам, че е съвсем ясно какво ще предприемем. Младата дама, в чиято интуиция имам пълно доверие, ни осведоми, че баща ѝ не помни нищо или почти нищо от случилото се на определени дати. Затова ще обявим, че сме се уговорили да го посетим на такава дата. Той ще реши, че просто не си спомня. Така ще започнем, запознавайки се по-отблизо с него.

— Отлично — каза господин Бенет. — Предупреждавам ви обаче, че понякога професор Пресбъри е избухлив и сприхав.

Холмс се усмихна.

— Има основания да дойдем веднага, много убедителни основания, ако хипотезата ми е вярна. Утре сутрин, господин Бенет, със сигурност ще бъдем в Камфорд. Ако не ме лъже паметта, там има една странноприемница — „Чекърс“, с превъзходен портвайн и безупречно чисти чаршафи. Мисля, Уотсън, че през следващите няколко дни съдбата ще ни отведе на по-малко приятни места.

В понеделник сутринта тръгнахме за прочутото университетско градче — лесно за Холмс, на когото не се налагаше да се съобразява с никакви ангажименти, но свързано с трескаво планиране и бързване от моя страна, тъй като по онова време имах немалко пациенти. Холмс не спомена нищо за случая, докато не се настанихме в старинния хан, за който бе споменал.

— Смятам, Уотсън, че можем да хванем професора точно преди обяд. Има лекция в единайсет и след това би трябвало да се прибере.

— Но как ще обясним посещенияето си?

Холмс хвърли поглед на бележника.

— Имал е криза на двацет и шести август. Приемаме, че спомените му за онова, което е вършил в тези момента, са малко мъгляви. Ако заявим, че имаме уговорка, едва ли ще се осмели да ни противоречи. Усещаш ли в себе си дързостта, необходима за подобна задача?

— Поне да опитахме.

— Чудесно, Уотсън! Упорство и смелост. Поне да опитаме — мотото на фирмата. Ще се намери някой дружелюбно настроен местен жител да ни упъти.

Намери се — кочияшът на файтона подкара покрай редица старинни колежи и накрая, след като зави в алея между два реда дървета, спря пред вратата на една очарователна къща, обградена от морава и скрита под лилава глициния. Обстановката, сред която живееше професор Пресбъри, лъхаше не само на удобство, но и на разкош. Едва бяхме спрели, и на прозореца се показва посивяла глава. Забелязахме проникателни очи под гъсти вежди, които ни изучаваха през големи очила с рогова рамка. След миг вече бяхме в светая светих на професора и тайнственият учен, заради чиито чудатости бяхме напуснали Лондон, стоеше пред нас. Определено нямаше и помен от ексцентричност както в поведението, така и във вида му. Той бе солиден едър мъж, сериозен, висок, облечен в сюртук, с достолепие, подобаващо на университетски преподавател. Особено забележителни бяха очите му — зорки, наблюдателни и умни, дори хитри.

Той погледна визитните ни картички.

— Заповядайте, седнете, господа. С какво мога да ви бъда полезен?

Холмс се усмихна дружелюбно:

— Тъкмо това се канех да ви попитам и аз, професоре.

— Да попитате мен ли?

— Да не би да е станала грешка. Чрез посредник научих, че професор Пресбъри от Камфорд се нуждае от услугите ми.

— Така ли! — стори ми се, че в напрегнатите сиви очи проблесна хитра искра. — Чрез посредник! И мога ли да попитам кой е осведомителят ви?

— Съжалявам, професоре, но въпросът е твърде поверителен. Дори да съм сгрешил, никой не е пострадал. Остава ми единствено да изкажа съжалението си.

— Ни най-малко. Искам да науча нещо повече. Този въпрос ме интересува. Имате ли някакво доказателство, писмо или телеграма, с което да подкрепите твърдението си?

— Не.

— Предполагам, няма да дръзнете да заявите, че аз съм ви повикал.

— Предпочитам да не отговарям на никакви въпроси — каза Холмс.

— Аз не мисля така — с известна грубост каза професорът. — Специално на този въпрос може да се отговори съвсем лесно и без вашата помощ.

Той прекоси стаята и позвъни. Приятелят ни от Лондон, господин Бенет, се отзова на повикването.

— Влезте, господин Бенет. Господата са дошли от Лондон с впечатлението, че са повикани. През вас минава цялата ми кореспонденция. Изпращали ли сте съобщение за човек на име Холмс?

— Не, сър — отвърна Бенет, изчервявайки се.

— Е, въпросът е безспорен — каза професорът, втренчен гневно в приятеля ми. — И така, сър — наведе се той, опрян с длани на масата, — струва ми се, че сте в доста двусмислено положение.

Холмс сви рамене:

— Мога само да повторя, че се извинявам, задето ви обезпокоихме напразно.

— Това не е достатъчно, господин Холмс! — извика възрастният човек високо и пискливо, а на лицето му бе изписана изключителна злоба. Докато говореше, ни препречи пътя към вратата, размахал ръце в неистов гняв. — Няма да позволя да се измъкнете така лесно.

Със сгърчено лице той се зъбеше и пелтечеше в яростта си. Убеден съм, че щеше да се наложи да си пробием път с насилие, ако не се бе намесил господин Бенет.

— Драги професоре — възкликна той, — помислете за положението си! Помислете за скандала в университета! Господин Холмс е известен човек. Не може да се отнасяте към него така нелюбезно.

Намусен, домакинът ни — ако мога да го нарека така — освободи пътя към вратата. С радост се озовахме вън, в тишината на алеята сред дърветата. Холмс изглеждаше много развеселен от епизода.

— Нервите на учения ни приятел не са съвсем в ред — каза той. — Може би малко грубо се натрапихме, но пък постигнахме личния контакт, който целях. О, Уотсън, не може да бъде, той е по петите ни. Злодеят явно не иска да ни изтърве!

Зад нас се чува забързани стъпки, но за мое облекчение зад завоя на алеята се показва не прочутият професор, а асистентът му, който дотича запъхтян.

— Много съжалявам, господин Холмс. Искан да ви се извиня.

— Не е необходимо, драги господине, това е част от работата ми.

— Не съм го виждал така разярен. И става все по-зъл. Сега вече разбирате защо сме толкова разтревожени с дъщеря му. От друга страна, умът му е съвсем бистър.

— Твърде бистър! — каза Холмс. — Тук сбърках в сметката. Очевидно е, че паметта му е далеч по-сигурна, отколкото предполагам. Впрочем може ли, преди да си тръгнем, да видим прозореца на стаята на госпожица Пресбъри?

Господин Бенет ни поведе през хрусталака и ние излязохме отстрани на къщата.

— Ето го. Вторият отляво.

— Мили Боже, изглежда почти недостъпен. И все пак отдолу пълзи глицинията, а отгоре е улукът, на който може да се стъпи.

— Аз не бих се покатерил — каза господин Бенет.

— Много вероятно. Начинанието би било рисковано за един нормален човек.

— Още нещо исках да ви кажа, господин Холмс. Разполагам с адреса на човека в Лондон, с когото си пише професор Пресбъри. Явно му е писал тази сутрин, защото бе отпечатано на попивателната. Позорно поведение за един секретар, на когото се оказва доверие, но какво да се прави!

Холмс хвърли поглед на листчето и го пъкна в джоба си.

— Дорак — странно име. Предполагам, славянско. Е, това е важна брънка във веригата. Връщаме се в Лондон следобед, господин Бенет. Не виждам смисъл да оставаме. Не можем да арестуваме професора, защото не е извършил престъпление, нито пък да го поставим под опека, понеже не може да се докаже, че е луд. Засега нищо не можем да сторим.

— Тогава какво да правим, за Бога?

— Проявете малко търпение, господин Бенет. Развързката приближава. Ако не греша, идния вторник ще има криза. Ние непременно ще бъдем в Камфорд този ден. А дотогава положението

безспорно не е приятно и ако госпожица Пресбъри може да удължи гостуването си...

— Това не е трудно.

— Тогава нека да остане, докато не сме в състояние да я уверим, че вече няма никаква опасност. А междувременно оставете го да прави каквото иска, и не му противоречете. Докато е в добро настроение, всичко е наред.

— Ето го! — прошепна стреснат господин Бенет.

Надзъртайки между клоните, видяхме високата фигура, която се появи на входната врата и се озърна. Професорът стоеше приведен, с повесени ръце, а главата му се въртеше във всички посоки. Секретарят ни махна за сбогом и се шмугна сред дърветата. Видяхме го да отива при работодателя си и двамата влязоха заедно в къщата, увлечени в оживен и дори бурен разговор.

— Вероятно възрастният господин е събрал две и две — каза Холмс, докато вървахме към странноприемницата. — От малкото, което видях, ми направи впечатление на човек с особено бистър и логичен ум. Несъмнено избухлив, но пък от негова гледна точка има на какво да се гневи, след като му се явяват двама детективи, и той подозира, че заслугата е на домашните му. Предполагам, че приятелят ни Бенет преживява няколко приятни мигове.

Пътъом Холмс се отби в пощата и изпрати телеграма. Отговорът пристигна вечерта и той ми го подаде.

Посетих „Къмършъл роуд“ и се срещнах с Дорак.
Крайно любезен, чех, на възраст. Държи голям магазин.

Мърсър

— Мърсър е от твоето време — каза Холмс. — Използвам го за разни дребни поръчки. Важно беше да знам нещичко за човека, с когото професорът си пише толкова потайно. Националността му подсказва връзка с пътуването до Прага.

— Слава Богу, има поне две свързани помежду си неща — казах. — В момента сякаш сме изправени пред дълга поредица необясними случки, които нямат връзка. Какво общо може да има например между разбеснялото се куче и пътуването до Бохемия? И каква е връзката на

което и да е от тези събития с нощното лазене на професора в коридора? А пък най-голямата мистификация са датите.

Холмс се усмихна и потри длани. Седяхме в старинната всекидневна на странноприемницата пред масата с шише от прочутото вино, споменато от Холмс.

— Добре, да се спрем първо на датите — каза той, събрал пръсти, сякаш се обръщаше към ученици. — Дневникът на този прекрасен младеж показва, че е имало неприятности на 2 юли, а след тази дата те са се случвали на всеки девет дни, с едно изключение, доколкото си спомням. Последната криза е била на 3 септември, което се вписва в схемата, както и предшестващата дата 26 август. Това в никакъв случай не е съвпадение.

Не можеше да не се съглася.

— Да приемем тогава временно хипотезата, че на всеки девет дни професор Пресбъри взема някакъв силен наркотик, който има преходно, но бурно въздействие. Той подсилва естествената му склонност към насилие. Привикнал е към наркотика, докато е бил в Прага, и сега се снабдява с него чрез чешкия си посредник в Лондон. Така всичко се връзва, Уотсън.

— Ами кучето, лицето на прозореца, лазенето в коридора?

— Е, все още сме само в началото. Не очаквам да се случи нищо ново до идния вторник. Дотогава можем само да поддържаме връзка с приятеля ни Бенет и да се наслаждаваме на забележителностите на това очарователно градче.

На сутринта господин Бенет пристигна с доклад за последните събития. Както Холмс предположи, младежът бе преживял тежки мигове. Без да го обвини открито, че е отговорен за нашето присъствие, професорът му говорил много грубо и явно се чувствал много огорчен. Тази сутрин обаче пак бил в обичайното си състояние и изнесъл блестяща лекция пред препълнената аудитория.

— С изключение на странните му пристъпи — каза Бенет, — всъщност е изключително енергичен и жизнен, а и умът му не е бил по-бистър. Но това не е той, изобщо не е човекът, когото познавах.

— Според мен поне в продължение на една седмица няма от какво да се опасявате — отговори Холмс. — Аз имам много работа, а доктор Уотсън — своите пациенти. Хайде да се уговорим да се видим тук по същото време следващия вторник. Сигурен съм, че след това ще

сме в състояние да обясним, ако не и да ликвидираме тревогите ви. А дотогава ни пишете за всичко, което се случва.

Нямах никаква вест от приятеля ми през следващите няколко дни, но в понеделник вечерта получих бележка, в която ме молеше да се срещнем на гарата на другия ден. Докато пътувахме за Камфорд, Холмс ми разказа, че всичко било наред, в дома на професора било спокойно, той самият се държал съвсем нормално. Това ни съобщи и самият господин Бенет, който дойде същата вечер в познатите ни вече стаи в „Чекърс“.

— Днес получи от кореспондента си в Лондон писмо и пакетче — и на двете имаше кръстче под марката, предупреждение да не ги пипам. Нищо друго.

— И това може да се окаже достатъчно — каза Холмс. — Е, господин Бенет, струва ми се, че довечера ще стигнем до някакво разрешение. Ако заключенията ми са правилни, би трябвало да успеем да доведем нещата до критичната точка. За целта професорът трябва да бъде следен. Затова бих ви предложил да останете буден. Щом го чуете да минава пред вратата ви, не му пречете, последвайте го колкото може по-дискретно. Ние двамата с доктор Уотсън ще сме наблизо. Впрочем къде е ключът за кутийката, която споменахте?

— На верижката на часовника му.

— Предполагам, че вътре е отговорът на загадката. В най-лошия случай ключалката вероятно не е кой знае колко сложна. Има ли някакви други силни мъже в къщата?

— Кочияшът Макфейл.

— Къде нощува той?

— Над конюшната.

— Може и да ни потрябва. Е, друго не можем да направим, докато не видим как ще се развият нещата. Довиждане, вероятно ще се срещнем преди разсъмване.

Малко преди полунощ застанахме на пост сред храстите точно срещу входната врата на къщата. Нощта бе спокойна, но мразовита и ние се радвахме, че сме облечени топло. Подухваше, по небето се носеха облаци и от време на време скриваха луната. Будуването щеше да е мъчително, ако не бяха тръпката и вълнението, които ни владееха, и увереността на приятеля ми, че вероятно сме стигнали до края на странната поредица от събития, погълнала вниманието ни.

— Ако деветдневният цикъл е в сила, тази нощ професорът ще има пристъп — каза Холмс. — Фактът, че странните симптоми са започнали след посещението му в Прага, че тайно си пише с чешки търговец в Лондон, който вероятно е посредник на човек от Прага, и че тъкмо днес е получил пратка от него, водят в една посока. Още не знаем какво получава и защо, но е ясно, че то пристига по някакъв начин от Прага. Приема го по строго установен ред в деветдневен цикъл и тъкмо това най-напред привлече вниманието ми. Но симптомите са изключително необичайни. Забеляза ли кокалчетата на пръстите му?

Признах си, че не съм.

— Кльошави и мазолести, каквито не съм виждал досега. Винаги най-напред гледай ръцете, Уотсън. После маншетите, панталоните при коленете и обувките. Много странни кокалчета, които могат да се обяснят само с начина на придвижване, наблюдаван от... — Холмс млъкна и внезапно се плесна по челото. — О, Уотсън, Уотсън, какъв глупак съм! Изглежда невероятно и все пак трябва да е истина. Всичко сочи натам. Как не успях досега да видя връзката? Кокалчетата, как можах да пропусна тези кокалчета? И кучето! И глицинията! Крайно време е да се оттегля във фермата, за която си мечтая. Внимавай, Уотсън. Ето го! Ще можем с очите си да видим.

Входната врата бавно се отвори и в светлината на поставената отзад лампа се очерта високият силует на професор Пресбъри. Беше по халат. Стоеше на прага прав, но приведен, с повесени ръце, както го видяхме последния път.

Излезе на алеята и изведнъж с него стана невероятна промяна. Сви се на две и започна да лази на ръце и на крака, като от време на време подскачаше, сякаш изпълнен с енергия и жизненост. Зави зад ъгъла. След като се скри, Бенет се промъкна през вратата и безшумно го последва.

— Хайде, Уотсън, да вървим! — извика Холмс.

Промъкнахме се възможно най-тихо през храстите, докато стигнахме място, откъдето виждахме къщата отстрани окъпана в лунна светлина. Ясно различавахме професора, клекнал в подножието на покритата с глициния стена. Изведнъж се закатери по нея с невероятна лекота. Мяташе се уверено от клон на клон, очевидно се катереше заради чистата радост от собствените сили, без определена цел. С

халата, който се вееше от двете му страни, приличаше на огромен, залепен за стената на къщата прилеп, на голямо черно петно на огряната от луната стена. Най-сетне забавлението му омръзна, слезе от клон на клон и клекна в предишната поза, а после тръгна към конюшната, все така странно лазейки. Кучето бе излязло и лаеше яростно, като особено се настърви, щом видя господаря си. Опъваше веригата, треперейки от ярост. Професорът клекна така, че кучето да не може да го достигне, и започна да го дразни по всевъзможни начини. Загребваше шепи камъчета от алеята и ги хвърляше в муцуната му, мушкаше го с пръчка, която взе от земята, ръкомахаше на десетина сантиметра от раззинатата паст и всячески се опитваше да разпали беса на животното, който вече бе необуздаем. Не си спомням във всичките ни приключения да съм виждал по-странна гледка от тази невъзмутима и все пак изпълнена с достойнство фигура, клекнала като жаба на земята, която с изобретателна и премерена жестокост предизвикваше все по-дива ярост у обезумялото куче, което вилнееше и беснееше пред него.

И после за миг се случи бедата! Не се скъса веригата, но нашийникът, правен за дебеловрати нюфаундлендски кучета, се изхлузи. Чухме звънтенето на метал и след миг кучето и човекът се търкаляха вкопчени на земята, като животното ръмжеше яростно, а човекът пищеше от ужас със странен фалцет. Животът на професора висеше на косъм. Свирепият звяр го беше ухапал за гърлото, зъбите бяха забити дълбоко и докато стигнем до тях, за да ги разтървем, професорът беше в безсъзнание. Можеше да стане опасно за нас, но властният глас на Бенет мигом вразуми огромния пес. Глъчката бе привлякла съннения и изумен кочияш от стаичката му над конюшната.

— Не се учудвам — поклати той глава. — И преди съм го виждал да го дразни. Знаех си, че рано или късно кучето ще го докопа.

Вързахме кучето и отнесохме професора в стаята му, където Бенет, дипломиран лекар, ми помогна да превържа разкъсаното му гърло. Острите зъби се бяха забили в опасна близост до каротидната артерия и кръвоизливът бе обилен. След половин час опасността отмина, инжектирах на пациента морфин и той заспа дълбоко. Едва тогава имахме възможност да се огледаме и да преценим положението.

— Мисля, че трябва да го прегледа първокласен хирург — казах аз.

— Не, за Бога! — възкликна Бенет. — Засега скандалът е само между стените на този дом. Така няма да се разчуе нищо. Промъкне ли се нещо навън, няма да има край. Помислете за положението му в университета, за репутацията му в цяла Европа, за чувствата на дъщеря му.

— Съгласен съм — каза Холмс. — Смятам, че ще е напълно възможно да запазим историята между нас и да предотвратим нови симптоми, след като вече сме наясно с нещата. Господин Бенет, дайте ми ключа от верижката. Макфейл ще остане при пациента и ще ни извика, ако има някаква промяна. Да видим какво ще намерим в тайнствената кутия на професора.

Не беше много, но достатъчно — празна стъкленица, друга, почти пълна, спринцовка за подкожни инжекции, няколко писма с нечетлив чуждестранен почерк. От марките личеше, че именно това са писмата, нарушили обичайните навици на секретаря, всичките изпратени от „Къмършъл роуд“ и подписани с „А. Дорак“. Бяха обикновени фактури, потвърждаващи, че на професор Пресбъри е била изпратена нова стъкленица, или квитанции за получаването на парите. Имаше обаче един плик, надписан с по-обработен почерк, с австрийска марка и пощенско клеймо от Прага.

— Ето онова, което търсим — извика Холмс и го отвори.

Уважаеми колега — започваше писмото, — след почитаемото Ви посещение много мислих за Вашия случай и независимо че има особени основания за лечението, настоявам да проявите предпазливост, тъй като резултатите от опитите ми показаха, че съществува известна опасност.

Възможно е серумът от антропоид да действа по-успешно. Както Ви обясних, използвах черен лангур поради това, че имах на разположение екземпляр от този вид. Разбира се, лангурът е маймуна, която лази и се катери, а антропоидът ходи изправен и във всяко отношение е по-близо до нас.

Моля да вземете всички възможни предпазни мерки, за да се избегне преждевременно разкриване на процеса.

Имам още един клиент в Англия, Дорак снабдява и двама Ви.

Ще Ви бъда много задължен, ако всяка седмица ме осведомявате за развитието на процеса.

С дълбоко уважение
Х. Льовенщайн

Льовенщайн! Това име веднага ми припомни нещо, което бях прочел във вестника — за тайнствен учен, който се опитвал по неизвестен начин да открие тайната на подмладяването и да изобрети еликсира на живота. Льовенщайн от Прага! Льовенщайн с чудодейния, даряващ сила серум, ученият, бойкотиран от професионалната общност, защото отказва да разкрие източника си. С няколко думи споделих това, което си спомних. Бенет бе взел от полицата справочник по зоология.

— *Лангур* — прочете той, — *едра маймуна от хималайските склонове, най-глямата и най-подобна на човека от катереците се маймуни.* Следват още доста описания. Господин Холмс, благодарение на вас очевидно стигнахме до корена на злото.

— Истинският корен — каза Холмс — е, разбира се, злощастната любов, заради която пламенният професор си е наумил, че може да изпълни желанието си само ако се превърне в младеж. Опитвайки се да победи природата, човекът неизбежно се оказва сразен от нея. И най-възвишената личност може да се превърне в звяр, ако се опита да промени отреденото — той млъкна умислен със стъкленницата в ръка, загледан в бистрата течност. — Когато пиша на този човек и му заявя, че го смятам отговорен за престъпление поради отровата, която разпространява, тревогите ни ще приключат. Но той може да повтори. Може други да открият по-успешно средство. В това се крие опасност, съвсем реална опасност за човечеството. Представи си, Уотсън, че хората, отдадени на плътта и земните удоволствия, удължат жалкия си живот. Духовното не ще е в състояние да отвърне на повика към нещо по-висше. Въпросът ще е за оцеляване на всяка цена. В каква ли клоака ще се превърне нашият нещастен свят? — и изведнъж мечтателят се изгуби и Холмс, човекът на действието, се изправи рязко. — Не мисля, че има какво повече да се каже, господин Бенет.

Отделните случки вече намират мястото си в общата схема. Кучето, разбира се, е усетило промяната далеч по-бързо от вас. Обонянието му е помогнало. Не професорът, а маймуната е нападала Рой, тъкмо тя го дразнеше пред очите ни. Превърнат в животно, професорът е изпитвал радост от катеренето и това забавление съвсем случайно го е довело до прозореца на младата дама. Има един ранен влак за Лондон, Уотсън, но дотогава ще имаме време да изпием по един чай в „Чекърс“.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.